

MEGJELEN
minden
P É N T E K E N .

Előfizetési díj:
Egész évre . . . 6 frt. —
Fél évre 3 „ —
Negyed évre . . 1 „ 50

DÉLIBÁB.

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi heti lap.

Felelős szerkesztő és kiadó: Gróf CSÁKY ALFONS.

SZERKESZTŐSÉG

és

KIADÓ-HIVATAL:
Varga-utcán 2256 sz.

KÉZIRATOK
nem adatnak vissza.

Hirdetések
a legjutányosabb ár
mellett vétetnek fel.

II. ÉVFOLYAM.

DEBRECZEN, 1878. DECEMBER 13.

50. SZÁM.

Bálteremben.

Itt volt a fényesség, a pompa,
Itt volt az örült rohanás,
Melytől a józan ész megbomlik,
S elfogja a szívet a láz.

Itt dobogott keblemen keble,
Itt érték össze arcaink,
Itt volt ő olyan, mint a liljom,
Mely a könnyű szellőben ing;

Oly röpké, mint a gondatlanság,
S oly édes, mint a szeretet, —
Múló, de bájos tünemény volt!
Oh jaj, hogy immár vége lett!

Most itt sötétség, néma esend van,
Kihalt, magányos a terem; —
És kábult fővel én az eltűnt
Álom foszlányait szedem.

Rudnyánszky Gyula.

Végzetes sakjátszma.

— Elbeszélés. —

Irta: Hamar László.

A képzőművészeti kiállításon Durocher Ármánd képe nyerte a legelső díjat.

A festmény, mely „Romeo s Julia“ erkélyjelenetét ábrázolta — úgy költői felfogásra, mint szabatos, művészi kivitelre nézve magasan tulszárnyalá a kitüntetett aranyéremért versenyző társait.

A fiatal művész, a kiállítási palota egyik félreeső zugában elfogult kebellet lesi a hatást, melyet első nyilvános fellépése keltett.

Egy festmény körül sincs annyi figyelmes műbarát, mint az ő „Romeo s Julia“-ja előtt, egy festményt sem dicsérnek oly általános elragadtatással, mint Ármánd hírnevének legelső alapkövét.

Szive hangosan dobogott a sokak által irigyelt diadal mámorában és szemei forró könyeket hullattak, de azokat nem a fájdalom csalta ki arczára; hanem az öröm.

Most egy gyönyörű szép ifju nő és egy idős ur állottak meg a festmény előtt.

Ármánd bámulva nézett a jövevényekre, de különösen a fiatal hölgyre, kinek arcza oly bámulatosan hasonlít az ő Juliája arczához.

Mi ez, véletlenség? kérdé önmagától, vagy láttam én e nőt valahol s lelkem önkénytelenül lehelte a vászonra bájos vonásait? Ugy van — tevé hozzá megnyugtatólag, ez a hasonlatosság csupán a véletlen játéka, semmi egyéb.

— Oh atyám, szólalt meg a szép hölgy lelkesülten szemlélve a festményt, — milyen elragadó kép ez!?

— Valóban büszke lehet rá mestere.

— Oh beh szeretném!

— Igazán?

— Ha szobám falát diszitené, órákat tudnék mellette tölteni minden nap.

— Gyermekeim, ha annyira kedveled e festményt megvásárolom számodra.

— Oh atyus milyen jó vagy te?!..

Ármánd szive megdobbant. Nemcsak dicsőséget arat tehát, hanem anyagi jutalom is várakozik reá.

— E kép iránt kívül lehetne értekezni? kérdé az öreg ur a környezettől.

— Velem uram! szól Ármánd előlépve.

A szép ifju nő ránézett gyönyörű szemeivel. Ránézett és eipirult.

— Ön Durocher Ármánd? e kép mestere?

— Igen, válaszolt Ármánd a bájos ifju hölgy arczán felejtve tévedező tekintetet.

— Leányomnak igen megnyerte tetszését az ön festménye — s én — kedveért — hajlandó volnék azt megvásárolni. Mi az ára?

— Tizezer frank.

— Jól van uram; sziveskedjék a képet palotámba szállíttatni, — többire nézve bátor vagyok kikérni személyes látogatását. Ime névjegyem.

Az öreg ur átadván névjegyét, szívélyes üdvözlés után mindketten távoztak.

Ármánd kíváncsi tekintetet vetett a névjegyre.

„Bavaseur marquis, Royal-tér Nro 7,“ Ezt olvasá le róla.

II.

A kép már rég ott függ Bavaseur marquis bájos leányának szobája falán; hanem egy másik kép, a Cecil képe — a marquis leányának képe, az meg ott függ Ármánd szívében.

A két ifju kebel már az első találkozás alkalmával megértette egymást; s ez édes titkot félénken őrzötte Cecil is, Ármánd is ugyanígy, hogy még egymásnak sem merték volna elárulni lelkük gondolatait.

Nem is lett volna jó napvilágra hozni ezt a borzasztó merényletet, mert ha az öreg Bavaseur marquis megtudná, hogy az ő egyetlen öröme, büszkesége a szép Cecilia, egy nyomorult koldus festészt méltatott leereszkedő figyelmére: bős dühében bizonyára kikergeti házából elfajult szülöttét, ki ily nagy gyalázzal meri beszennyezni az ő ritka fényben tündöklő becsületes nevét.

Az öreg marquis mindent megtett leánya kedvéért, szerette imádta, de azt mégsem tűrte volna el, hogy egy közönséges származású férfiú nyerje el azt, mit a már régen Dormal Joachim tengerésznek szánt, t. i. Cecilia kezét.

Dormal Joachim hajóskapitány s a „Triton“ című kereskedő hajó tulajdonosa volt. Évei száma már jeleatékenyen előrehaladt ugyan, hanem mégis volt egy kiváló előnyös oldala, — szerfelett nagy vagyonnal áldotta meg az ég.

És ez nagy érdem, kivált olyan urnál, a kihez leányunkat akarjuk férjhez adni.

Bavaseur marquis pedig Cecilt minden áron gazdag emberhez akarta férjhez adni, hogy jövőjét teljesen biztosítva lássa. Mert bizony az ő vagyona már nemsokára elkopik s mi lesz akkor az elkényeztetett, fényhez, kényelemhez szokott szegény nemesleányból?

Cecil még nem sejtette mit tervel édes atyja. Oh ha tudta volna!

Egy napon örömsugárzó arccal nyitott be a marquis leánya szobájába.

— Cecil! szólt gyöngéd hangon, holnapután vendégünk lesz.

— Ah!

— Dormal Joachim tengerész kapitány.

— Nem ismerem.

— Majd megismerkedtek. Kitűnő tengerész s a mellett milliomos.

— Mit akar ez ember nálunk? kérde Cecil sejteltől gyötörtetve.

— Holnapután megtudod, válaszolta a marquis titokteljes mosolylyal. Addig is gondolkozzatok a fogadtatás nagyszerűségéről. Mert estélyt kell adnunk,

tündöklő fényes estélyt, hogy a vén matróz szeme világát is elveszítse ha ha ha?...

— De atyám, holnapután nem lehet ünnepélyt rendeznünk?

— Mért nem?

— Mert szegény anyámat holnapután lesz egy éve hogy eltemettük.

— Igaz, ej ez baj. No mindegy! akkor hát azután.

— Hivassd meg azt a festőt is, tudod akitől ezt a képet vásároltuk. S választ sem várva eltávozott.

III.

Az operaház a zsufolásig meg van telve. Cecil is ott van édes atyjával egy első emeleti páholyban.

Nem is ügyel az előadásra, szemeit szórakozottan jártatja a nézőtéren, türelmetlenül keresve valakit.

Az öreg marquis nem veszi észre leánys szórakozottságát, anyyira el van mélyedve a „Tévedt nő“ fülbemászó zenéjén.

Végre megállapodott Cecil látcsöve; arcvonásai kisimultak, ajkára szelid mosoly fészkelte. A kit keresett, — megtalálta.

Ármánd ott ült a földszinti támlásszékek sorában; — látcsövét, mióta Cecilék elfoglalták páholyukat, folytonosan szíve bálványa felé irányozza.

Sokáig gyönyörködtek így egymásban; hanem mint mindennek vége van a világon, úgy ennek a kereszt-szentüzelésnek is félben kellett maradnia.

Bavaseur marquis valahára észrevette, hogy leányának kisebb gondja is nagyobb annál, hogy a dal-műre figyeljen.

— Leányom, szólt Cecilhez — ki kötötte le ott a földszinten anyyira figyelmedet?

Cecil zavarba jött és hallgatott.

— Ah tudom már! Észrevettem én is a toladó látcsövet, mely makacsul látszik ostromolni páholyunkat.

— Hogyan atyám — te látnád? kérde Cecil aggódva.

— A patvarba, hogyne látnám, hiszen köszöntött is; nézzed csak most is hajlong.

Cecil csudálkozva tekintett atyjára; el nem tudta gondolni, mi lehet az oka hogy a neheztelésnek még csak árnya sem jelentkezik a büszke Bavaseur marquis vonásain.

— Ő az! susogta a marquis mosolyogva.

— Kicsoda atyám?

— Nézd ott ül annak a festőnek a szomszédságában.

Cecil a mondott helyre irányozá látcsövét.

— Nos?

— Egy öreg urat látok ott.

— Ez öreg Dormal Joachim tengerész kapitány, ki valahára hazaérkezett Bordeauxból.

(Folyt. köv.)

A nők a műveltség- és jogtörténetben

(Folytatás.)

Egészen más képeket nyújt a francia történelem. Utaltunk már az orleansi szűz kivételes esetére, kinek cselekedete tiszta szüziességének csodálatos erejéből következett. Vallásos alapon nevelkedett s tüstént lelkesítőleg és buzdítólag hatott a nélkül, hogy a nemzet fejlődését előmozdította volna. Számos más történelmileg nevezetes nőnél többnyire szerelmeskedést és politikai intrikát találunk egyesülve. Kezdjük meg Blanche királynővel IV. Károly nevével, ki kolostori szomora élete után Mauvoisinban halt meg; — tekintsük poitiersi Dianát, II. Henrik kedvesét s látni fogjuk, hogy a törvényes nő és kedves célja egy volt, politikai befolyás utáni törekvés, melyhez szépségük és gyengédességük hathatós rugó volt azon különbséggel, hogy Blanche királynő ezen eszközt hatalmas alattvalók felett gyakorolta, poitiersi Diana pedig szépsége és szellemével a különben értelmes II. Henriket igyekezett varázskörében megtartani; tudta mint kell Henriknek folytonosan új szellemi izgalmat adnia és őt nehéz politikai helyzetekben okos tanácsokkal ellátni, s bírt a titkot egész késő aggkoráig megtartani friss szépségét s oly szép volt, mint egy fiatal leány s úgy látszott, hogy az évek nyomtalanul tűnnek el nála.

Talán érdekelni fogja t. olvasónöinket, ha e titkot, mely ifjú szépsége fentartására szolgált s a korabeli nők által annyira irigyeltetett, megérintjük. Amint öregségében bizalmas barátnőinek elbeszélte, télen, nyáron hat órakor reggel felkelt, jég hideg vízben megfürdött s azután legnyugtalanabb lován két óra hosszat lovagolt s aztán ismét ágyba feküdt, reggelizett s toilletet csinált, sokat sétált és szórakozott... Ő különben egyike volt a francia történelem legjelentékenyebb nőinek s befolyását a királyra épen nem használta nemtelen módon, de kora ifjúságától politikai hatalom után törekedett, s törekvésében rendkívüli szépsége, eleven-
sége és szelleme nagy szolgálatára volt. Csak tizenhárom éves volt, midőn Jean Poitiers eljegyezte s ő értette az udvar legelőkelőbb férfait magához bilincselni. Harminczkét éves korában özvegy lett s a dauphínt annyira magához tudta lánczolni, hogy annak trónralépése után is, egész haláláig ura volt; a kormányzási ügyek vezetését Montmorencyra, Szt. André marschalra és Guise bibornokra bízta s oly hatalmat, még a nyilvános életre is kiterjedő uralmat alkotott magának, hogy egész Franciaország az ő kezében volt; utóbb Valentinois herceg nevévé lett s csak 1559-ben, a király halála után, Medicis Katalinnal száműzve vonult vissza aneti kastélyába, hol fejedelmi pompában élt haláláig 1566-ig. Fényes udvart tartott s késő öregségéig is a legelőkelőbb urak által tisztelve és csodálva lelkesíté Rousardot, a költőt gyönyörű műveinek megírására. A király feletti hatalma oly nagy volt, hogy varázslásnak tartatott s azt beszélték róla, hogy olyan gyűrűje van, melynek hatása hasonló a Nagy Károly nevének gyűrű-

jéhez, melyet az, az aacheni tóba dobott s még a vizen keresztül is nagy hatása volt.

Dianát Medicis Katalin, II. Henrik neje követte az uralkodásban Franciaország felett — ki bár olasz nő volt, eltelve a francia szellem- és világtól, befolyását e szellemben gyakorolta. Ha mint II. Ferencz IX. Károly és III. Henrik királyok anyja, befolyása jogos volt is, azt csupán a galantéria tarthatta fenn és erősíthette meg. Nem lévén meg titka — mint poitiersi Dianának — az örökös szépség fentartására, más módot talált intrikáinak kivitelére; tartott udvarában ugynevezett „tisztelet hölgyek”-et, kik az ország legszebb fiatal leányaiból voltak összeválogatva; ezeket megtanítá, mint kell a férfiakat elesábitani és lekötni s felhasználta őket a befolyásos embereknek, — kikre épen szüksége volt, intrikái keresztül viteléhez — lekötöztetésére. S ha ez nem sikerült, nem borzadt vissza azokat, kik ellenállottak, orvosa René de Florentin iszonyu mérgeivel — különféle betegségekben — eltenni az utból. Tudta mindkettőt egyesíteni is, így például parancsára Sauve asszonynak, Navarra királyával, — kit Katalin mindenek felett gyűlölt és félt is — szerelmi viszonyt kellett kötnie; oly szájkénőcsőt készíttetett, mely hivatva lett volna a gyűlölt ellenséget csók által megmérgezni, de ez a véletlen által meglett akadályozva. Leánya, az ismert Margó királynő együtt szötte cseleit anyjával. Franciaországban egyedül I. Henrik kora volt az, melyben a nők nem uralkodtak; ő ama tizen-
négy nőnek, kik szíve felett uralkodtak sohasem engedte meg a nyilvános ügyekben való részvételt. De Medicis Mária uralma alatt a nők tevékenysége a politikai intrikában újra a legnagyobb mérvben megkezdődött. Nincs ugyan bebizonyítva, hogy Ravailiac véres bárdja és a királynő kabinetje fonallal voltak összekötve, de Medicis Mária és d'Anucre marschalné uralma, mely Franciaország egész nyilvános életét átkarolta és befolyásolta, tagadhatlan, sőt a vasakaratu Richelieu alatt is a galanteria és az ezen alapult női befolyás a politikára félreismerhetlen. Miután ausztriai Anna királynő a nagy bibornok szerelmét visszautasította, az utóbbi egész magatartása a féltékenység és harag kifolyása volt; Buckingham herceg regényes szenvedélye Franciaország szép királynője és gyűlölete a bibornok iránt gyújtotta a háborút Francia és Angolország között, s a puritán Lelton tőre, mely Buckingham halálát okozta, ismét a miniszter egykori szeretőjének intrikája volt. Richelieu maga is élte végéig a szép de l'Orine Marion befolyása alatt állt és még élesebben lépett elő a politikai intrika, midőn XIV. Lajos kiskorában a közvélemény ausztriai Anna és Mazarin bibornok ellen szólalt fel. E kor minden pártvezére, — Beaufort és Conty hercegek, Vendome herceg — bizonyos hölgyek befolyása alatt állottak. Chevreuse hercegnő és Montpensier kisasszony jellemző alakjai ama kor politikai intrikáinak, midőn a nők még a hadak élén mentek a harcba s gyakran változó szerelmüket, legtöbbször csupán politikai céljaik előmozdítására használták.

A forradalom után közvetlenül a nők politikai intrikái ismét irányadóan fejlődtek. Sőt a direktorium alatt is nők kormányozták Franciaországot — álruhában, és midőn Baras állott a köztársaság élén, azt volt szokás kérdezni, hogy melyik hölgy uralkodik felette, megtudandó, hogy melyik hölgnél kell keresni az uralkodó jóakarátát és protekcióját. A restauráció, a júliusi kormány és császárságon keresztül az új köztársaságon át, Franciaországban maig is határozólag és vezetőleg — többször végzetes módon összezavarva — foly-
nak be a nők a politikába s céljaik kivételére kaczer-
ságukat használva.

A germán és román nők ellentétei Erzsébet és Stuart Mária alakjai. Erzsébet egyesíté magában a germánokat jellemző keménységet és mogorvaságot, tiszta szemérem és szigorú kötelességérzet voltak élete mozgató rugói, mialatt a francziául nevelt és francziául gondolkozó és érző Stuart Mária életét galant élményekkel és politikai intrikával tölté el — s résztvevőleg megható alakja tragikus hősként áll előttünk; — ő kérelmetlen ellensége előtt is rendkívüli tiszteletben állott.

A történetileg nevezetes olasz nők igazolják fennebbi állításunkat; ők vezetik és lelkesítik a férfiakat, de gyakran a Messalinák ijesztő alakjai is előfordulnak. Mily nemes volt Este Leonora viszonya Tassóhoz! A nagy Rapfael lelkesítőt keresett a szép Fornarinában, mialatt eljegyezte di Bibiena bibornok unokahugát, a nélkül hogy ezért viszonya a legkisebb összeütközésbe jött volna. Petrarca, Laurájához irt költeményei szintén a benső melegség kifejezői; még Borgia asszony idejében valóságos Nero és Caligula idöket látunk.

(Vége köv.)

Mutatványul

— a „Dalok“-ból. —

Hozz nekem dalt tavasz-fuvallat
Sirásznak boldog völgyiből!
Hol tündérek szerelmet vallnak
Egymásnak rózsák kelyhiből.

Hozz nekem dalt nyáréji szellő
Ganges viránydus partiról,
Melyben a boldogságrul zengő
Szentelt habok regéje szól.

Hozz nekem dalt esiesergő fecske
Sirót bús őszi táj felett!
Aztán jöjj ide az ereszbe,
S építsd meg itt kis fészkedet.

... Hiába mondtam: te nem kellesz!
Dalt: siró gerle hoz nekem;
Menj hát, te menj, s vidd kedvesemhez —
Ez az én énekem...!

Csáktornyai Lajos.

A teljes boldogságról.

(Levél egy szép asszonyhoz)

Asszonyom! Ön szép és szellemdus, de scepticus. Nem tudom, miféle balvégzet sugta az ön bókokhoz szokott fülecskéibe, hogy ne higgyen a boldogságban, de azon sötét világnézet, melyet ön egy emlékezetes tét-a-tét alkalmával az én optimismusom szent borzaldalmára kifejtett, engem nemcsak meglep, de meg is döbbsent.

Hát hiszen én sem állítom azt, hogy mindenki boldog, de a teljes boldogság lehetőségét sem tagadom s nem is tagadhatom, miután magam is voltam teljesen boldog életemben egyszer álmomban. Elmondjam Önnek, hogy mit álmodtam?

Álmodtam szépet, gyönyörűt mint — Petöfy. Álmodtam magányról, csalogánydalról suttogó berekről, suttogó berekben szerelmes ifjuról s szerelmes asszonyról. A szerelmes asszony, a szerelmes ifju vállára hajtotta fejét, a madár valami bájos nótát füttyölt fejké-
lett, de nem Rigolettoból azt a bizonyos ariát, s a szel-
lő ajka édesen suttogott. Gondolja Ön, hogy ki volt az ifju és ki volt a nő? Hát bizony az ifju az én linea és plajbász segélyével könnyen utánozható phisiognomi-
ámhoz hasonlított; a csodaszép nő, az ő édesen mosoly-
gó ajakával, tündöklő elefántesont fogaival, ábrándos szemével — az Ön volt, asszonyom! Én ekkor telje-
sen boldog voltam.

Gondolja Ön, hogy egy ilyen bolond álom nem lehet okos való? Gondolja Ön, hogy az élet nem produkálhat ilyen idyllt? nem teremthet ilyen perczet, mely kizárja a boldogtalanságot? Én nem gondolom.

Az élet bal és jó szerencse küzdelmeiből van szö-
ve. Egyik emberre a szerencse mézédés ajakkal mosolyg,
másnak fenékig kell üríteni az öröm poharát. Ha van boldogtalanság, van boldogság is; ha van nagy boldog-
talanság, van teljes boldogság is.

De mi adja a teljes boldogságot. A kéz, a mely dolgozik s a szív, a mely szeret.

A boldogság — igaz — relativ fogalom. A mi egyik embert boldoggá tesz, az egy másiknak mégcsak nem is szerencse. Az egyszeri tót kanász királyságról álmodott, hogy lóhátról őrizhesse a disznót. Ugyan hány ember érné be ezzel a lóhátas boldogsággal? A boldogságot az igények határozzák.

Sokan azt hiszik, hogy a boldogság olyan anyag, melyet kézzel megfoghatunk, pénzzel megfizethetünk, értékben kifejezhetünk. — A kik ezt hiszik, csalódnak. A boldogság valami olyan idealis, melyhez kedély ki-
vántatik ép ugy, mint a szerelemhez.

Vannak emberek, ilyeneket talán Ön is ismer, asszonyom! kik a szerelem s a boldogság magasztos fogalmát átérezni, s épen ezért szeretni és boldoggá tenni nem képesek. Nincsen szellemük s nincsen szívük. Az élet apró prózai változatai annyira uralkodnak vá-
gyaik felett, hogy a porból felemelkedni, valami mag-
gasztosabb, valami nemesebb, valami szentebb után

rajongani, törekedni nem tudnak. Azt ismerik csak, a mit gyűszűnyi látkörük felőlel, nem gondolkoznak, nem észlelnek.

Az ilyen emberek is átélik az életet per analogiam. Férjek és feleségek, apák és anyák lesznek — a nélkül, hogy helyzetük szellemi becsével, hivatásuk fontosságával bírnának. Élnek csendes házi életet, gongosan nevelik a szőghaju apróságot — miért? mert van bennük ösztön — azt tenni, a mit mások tesznek. De nem élvezik működésük nemességének édes gyümölcseit: a boldogságot. Nyugodtak, de nem boldogok.

A boldogsághoz, valamint a boldogtalansághoz érzelem és értelem kell. Ezért élvezheti a boldogságot s roskadhat a boldogtalanság sulya alatt a bölcs inkább, mint bolond, Julia inkább mint Messalina. Ezért legboldogabb s legboldogtalanabb a költő, a művész. A költő, a ki érez; a művész, a ki teremt.

A világirodalom történetei gondosan őrzik a boldogság s boldogtalanság kolosszalis kifejezéseit. A „Boldog szerelem“ s „Kesergő szerelem“ költője egy egyén, de két oly érzelmet énekel, mely mint aranyerek a bánya belsejét, futják át a költészet összes termékeit: a költői irodalmat.

Miután az eszmelánczolat a költészet ligetébe vitt, szinte látom, miként olvassa Ön fejemre asszonyom! azon elvitathatlan, mert igaz tételt, hogy hiszen a költők majd mind boldogtalanok.

Igaz. A költészet legalább ezt mutatja. Mutatja két okból. Először azért, mert a világfájdalom költészete minden kornak modern költészete, másodsor azért, mert a boldogtalanság, több lánglelkű költőt teremtett, mint a boldogság.

A boldogság positívitás, a boldogtalanság negatívitás. Amaz tény, emez szenvedély. A boldogság boldogít és elbájl. A boldogtalanság kétségbeejt, s könyekre fakaszt. A könyvek hatása pedig nagyobb, mint a mosolyé.

A boldogtalan költők száma egész legió. De a boldogtalanságot affektáló költők száma egész két légió. Nekünk is van Czakónk, ki meghalt öngyilkos kéz által egy átkos pillanatban boldogtalanul, van Petőfynk, ki elveszett nyomtalanul, mint az elröppent sohaj, van Zsutaink, kit megölt a megérdemelt börtön s a jogosult szegény. Boldogtalanságuk termékeit ismeri ön. Ismeri ön, és sirt rajtuk eleget. De ez nem ok a boldogság negatívójára.

A boldogságnak is megvannak hivatott költői, van költészete. Ismeri Ön Aranyt, a „Családi kör“ babérkoszorozott költőjét, Szász Károlyt s Dalmadyt, a családi örömök lyrikusait, s Tóth Kálmánt, a szerelem csattogó fülemilét? Ismeri Ön, s tanulja meg tőlük a boldogságot.

Nem azt a boldogságot, melyet a hiúság teremt, hanem azt a boldogságot, mely változatlan, örök és teljes.

Mi is kell a teljes boldogsághoz? már mondtam: kéz, mely dolgozni, s szív, mely szeretni képes. Ön

mindkettővel rendelkezik. Van icziny-picziny, finom kis ragyogó fehérségű keze, mely mint Jean Paul mondja — „nemesak harisnyákat köt, hanem szívet is képes szívéhez fűzni, nemesak a himzésbe himez virágokat, hanem választottjának életébe is.“ Van szíve is. Talán jobb, talán nemesebb, mint annyi soké. Nem tudom, dobbant-e már meg valaha, de nem hiszem. Ha dobbant volna, ha feszült volna a szerelem édes érzetétől, úgy ismerné s nem tagadná a teljes boldogság jogát. A kéz, mely dolgozni akar, s a szív, mely szerelemre van hivatva, talál tárgyat. A ki keres, az talál.

Két év előtt Olaszországban utaztam, Florenczben láttam egy képet híres olasz maestro festménye volt. Egy gyermeket ábrázolt, egy piros, egészséges gyermeket, ki asztalnál ült, egy gyermekszékben. Az asztalon kicsiny lábosban párolgott a tej. A gyermek kis keze vágyó reszketéssel nyult utána, míg esdő szeme a mosolygó édes anyján csüggött. Az anya boldog mosollyal taszítá eléjbe a lábost, s a tejet, mintkettő teljesen boldog volt.

Ön azt mondja, hogy ez nem teljes, hanem teljes boldogság. Én azt mondom: mindkettő! Adieu!

X.

Modern családok

Sok minden történik a kerek ég alatt és a „gyönyörű“ Budapest számtalan oly dolognak színtere, miről a boldog falusi embernek fogalma sincs.

Oly események, melyek a naiv vidékinek arczába kergetik a vért, nálunk nyomtalanul mosódnak el; észre sem vesszük azokat...

Ilyen „mindennapi dolgot“ akarok én ezuttal elmondani. Elmondom pedig szóról-szóra úgy, a mint történt: nem adván hozzá és nem véve el belőle semmit.

*

Lajos, kiről ezuttal megemlékezünk, egy gazdag vidéki földbirtokos gyermeke volt.

Tizennyolcz-husz éves lehetett, midőn a fővárosba jött, — az egyetemre. Fiatalsága daczára sok pénznek hágott már nyakára és nem egy fiatal leánynak vette el — mint mondani szokták — az eszét. Most, hogy szabadon, a szülői fegyelem alól felmen ve érezte magát: úgy lépdelt Budapest utcáin, mintha legalább is egy kis szerb fejedelemségre aspirált volna.

Kissé önhitt volt. Szeretett kérkedni és szerelmi dolgokról akár tuczat számra mesélgetett barátainak. És a mit mesélt: az mind vele történt meg. Ő legalább váltig erősítette ezt és akárhányan találkoztak, kik el is hitték neki. Ha aztán sokszor felkopott az álla, arról természetesen bölcsen hallgatott... Pedig ez nem egyszer történt.

Budapestre érkezve szintén ilyesmi körül forgott a dolog.

Elmondjuk.

Amint Lajos a fővárosba érkezett, legelső dolga volt — lakást keresni. Ez mai nap már nem nehéz do-

log; de nem volt könnyű néhány évvel azelőtt, midőn a lakások még méregdrágák voltak és egy-egy udvari szobácskáért — mely kamarának is beillett volna — havi 25—30 frtot kellett fizetni.

Lajos nem ismerve a fővárost az első napot tisztán lakás kereséssel töltötte el. Csakhogy hasztalan fáradt; nem talált olyant, mely inyére lett volna.

Délután visszatért szállodájába s bosszankodván, hogy alkalmas szállást nem bír találni, eszébe jutottak atyja tanácsai.

— Legjobb, ha a lakaskeresést hordárra bízod.

Csakhamar talált hordárt is, meg — lakást is. A hordár nem is keresett sokat, hanem egyenesen egy földszintes házba vezette Lajost. Udvarra nyíló, kis szobácska volt itt kiadandó. Sötét, mint a tömlőcz.

Belépve a szobába, Lajos a lefüggönyözött ablaknál egy fiatalnak látszó hölgyet pillantott meg, ki kézi munkával volt elfoglalva.

— Tetszik önnek e lakás? kérdé az élelmes hordár és elégyt mosolylyal tekintett egy, apró szemével folyvást pislogó öreg anyókára, ki egy rozzant pamlagról felkelve, az érkezettek elé sietett.

Lajos habozott választ adni. A szobában uralkodó homály, a régi, rozzant butorzat és az öreg anyóka visszataszítóan csunya arca: nem jó benyomást tehetek reá. — A mint azonban fürkésző szemei ismét az ablaknál ülő hölgyön akadtak meg, — azonnal készen volt a felelettel. Készen volt, de vonakodott azt ajkaira hozni.

Elég idős volt már ahhoz, hogy egy asszonyarcz erősebb dobogásra bírja szívét. Pedig nincs mit tagadni Lajos nemcsak szépnek, de gyönyörűnek, imádandónak találta az amazont.

És ő ezentul itt lakjék? Itt, ez angyal közvetlen közelében? Vele találkozók ezentul minden istenadta nap?

Lajos szíve nem volt kőből: e gondolatok csak megerősítették elhatározásában.

Az anyóka piczi egér-szeméivel majd elnyelni látzott az ifjut. Mit gondolhatott? Min törhette vén fejét?

Lajos még mindig vizsgálta a szobát.

— Az udvarra nyílik ez ablak? kérdé végre, csak hogy valamit mondjon.

— Igen, volt az anyóka gyors válasza és csakhamar hozzátevé: van még ezenkívül egy szobácskánk, de azt mi használjuk. Az igaz, hogy az urnak nappal akár mindkettő rendelkezésére áll.

— És mennyi a szoba ára?

— Nem sok; valóban, azt hiszem, olcsóbb lakást nem kap az ur Budapesten. Nemde Anna lelkem, igazat mondok! Oh mi igen sokat kaphattunk volna már e szobáért; de hát az igaz, kissé válogatósak vagyunk és nem mindenkinek adjuk ki.

Lajos ismételte a tett kérdést.

— Igen, igen. Majd elfeledtem, hogy a szoba árát

tetszett kérdezni. Nos édes Anna lelkem, mit gondolsz, mennyiért adhatnók ki?

Anna kisasszony, ki eddig egy szót sem szólott, letette néhány percze munkáját és kegyes mosolylyal az ifjura tekintve, félig szemérmes félénk hangon válaszolt:

— Azt hiszem, harmincz forint nem magas ár.

Nem magas ár? Lajos nem lehetett e véleményen, mert e szavakra majd hanyatt esett bámulatában.

Harmincz forint minden hóra? Ez óriási összeg!

De azért a lakás mégis ki lett bérelve és még az nap be is költözött abba Lajos.

*

Midőn az ágyra leheveredett, el kezdett gondolkozni a törtétekről és a történeendőkrol. A törtétekről persze csak annyiban, a menyiben azok a történeendőkkel egybefüggésben voltak.

Anna kisasszony, a bájos teremtés lebegett szeméi előtt s bármennyire iparkodott e nőt gondolataiból számüzni, — az mégis mindig és mindig gyötörte lelkét.

Miként fogja holnap üdvözölni; nem lesz-e iránta hideg, közönyös; meghallgatja-e szavait sat. sat.

Ilyen s ezekhez hasonló gondolatok között végre álomba szenderült.

Másnap reggel korán ébredt fel.

Anna kisasszonyt egész nap nem látta.

És nem látta második, harmadik és ötödik nap sem. Végre nem állhatott ellen kíváncsiságának és megkérdezte az öreg anyókát: hová lett a kisasszony, kít öt nap óta nem látott? Azt nyerte válaszul, hogy Anna lelkem akkor, midőn Lajos a lakást bérbe vette csak látogatáson volt ott. Most ismét — ő maga sem tudja, hol tartózkodik.

Lajos eleget gondolkozott a rejtély felett, de nem volt képes azt megfejteni. Társai okosabbak és tapasztaltabbak voltak: ezek megmagyarázták neki a dolgot, hogy a szép Annát csak kölcsönkérte valahonnan az öreg anyóka, hogy a szobáját jól kiadhassa mellette — fiatal uraknak.

Wühl Jákó.

Zöldike.

— Rajz. —

Minő egyszerű név...

De azért kedvesebb az, ki e nevet viseli, mint sok más nő, kiket Camilla, Olga, Elza vagy isten tudja, hogy neveznek.

Csak kedves, így tehát nem is szép!? Kérded tőlem te barna kis leány.

Engedelmeddel Zöldike ép oly szép, mint a minő kedves!

... Van egy kör, hová sokszor az erényt is beüldözi a kétségbeesés. Van egy társaság, honnét állítólag minden nemesebb gondolat s miveltség számüzve van s Zöldike e társaságba jutott.

Ne ütődjete meg, hogy én e körből emelek ki egy alakot. Látjátok, ennek az alaknak minden bűne az: hogy nem tudott a sors ridegségével dacolni és elbukott. Végső, hosszas küzdelmében nem segített rajta senki, senki! De bukása olyan volt, mint a virág pusztulása a viharban, melynek erőtlensége az egyedüli hibája és így a legkisebb szellő könnyedén, játszva tiporja el életét. A mindennapi nyomoruság taszította Zöldikét az örvénybe és ő azóta megvetett, meggyalázott lény, kívül játszanak az emberek, sőt játszik maga a sors is! Kinek fájdalma s öröme nem jó számításba, mert élete nem az övé többé. . . S az, ki „elrabolta őt“ érdekeinek, könyörtelenül fel is áldozza embertelen céljaira. Nem törődik mosolyával, fájdalom kitöréseivel, csak arra néz: meddig lehet kinezni a szerencsétlen teremtést!

Szegény Zöldike. . .

Mennyire mostohául bánt veled a sors s minő szájalomra méltó az életed!

Életed egy mámor hullámozás, mely gyöngéd lelkedet napról napra jobban eltompítja. Vannak perceid, midőn a kétségbeesés zátonyára jutsz; egy gondolat s rá egy lépés és vége mindennek: a gyönyörnek, az életnek! De te e gondolattól, e lépéstől mégis visszaretentesz; hisz szereted még az életet! És e habozásod elvisz ama végletekig, honnét nincs már visszatérés: elnyel ott a megsemmisülés örvénye örökre s követ dob sírodra a világ megvetése. . .

Pedig ha szereted is az életet, nem vagy azért bűnös. Élted tavaszán nem szállhatál csupán azért a sir mélyére, hogy erényed mocsoktalan, szeplőtelen maradjon!? S ha téged a sors odáig üldözött, hol már veszve van az erkölcs, te nem lehetsz felelős életedért többé. Öntudatlanul súlyedsz mind alább és alább. . .

Ez felment a vád alól. A szájalom nem ítélhet szigorúan fölötted s az ki rád dobja a követ tévelyedért, maga a legnagyobb tévelygő és nem tud igazán, emberiesen gondolkozni. . .

A világ rosszá tett és a hivatatlan erkölcsbirák nem oldottak fel téged bűneid alól, nem adtak alkalmat a megtérésre. . .

Elitéltek. . . megsemmisülsz!

Pedig lelked nemesen érez és gyöngéden tud még mindig szeretni. Gondolataid a szép, magasztos eszméje felé is szállanak. S az, ki szépen, nemesen gondolkodik az életben, rem megvetésre, de felemelésre, megbecsülésre érdemes!

Nem lehet, nem szabad a bűnért, melyhez a kétségbeesés ragad mindenkit, senkit sem feltétlenül elítélni. . . A gyilkos megtér az utolsó pillanatban istenéhez. Hány példa van pedig arra, hogy a hamarjában elítélt későbbi életével elhallgattatá s megszegyenítette bírját!?

Zöldike is ezek sorába fog lépni majd. . .

Mit gondoltok ti olvasóim!?

Vagy igen, még nem is ismeritek külsőleg Zöldikét és sokszor ez a leglényegesebb. . . Mert a világ a

csúf nőben nem méltányolja eléggé a jót, míg egy szép nőt hibái daczára is kegyével ajándokoz meg!?

Zöldike egyike a legszebb szöke nőknek. Arcza kedves, megnyerő s a rajta játszó mosoly csábitóan széppé színezi azt előtted. Kékes szemei élénken sugároznak; míg picziny ajkain kedves bibor ömlik el s ez a szöke fürtökkel körül folyt arczon úgy tűnik föl, mint nyári verőfény az ég azurján. Termete pedig esinos, szobrászi, picziny kezek s lábakkal.

Szóval olyan ő, ki elbűvöl, magához vonz szépségével mindenkit!

Ime Zöldike nem köznapit teremtés. Csak tévedése tette közönségessé. Lelke azonban gyöngéd.

Persze a kör, melyben forog nem neki való.

Más, hozzá hasonló lények társaságában lehetne ő csak boldog!

Egy szerető kör örömeit nélkülözi s ezt a mámoros, kápráztató, elbódító életmód nem pótolhatja a földön soha, soha. . .

A lélek vágyakkal bír s reményben él és e vágy, e remény Zöldikétől el van zárva örökre!

Elzárta a sors előle és a mi legigazságtalanabb: elzárja a világ is!

Lehet szép, lehet szeretetre méltó, de megvetett, elítélt marad. . .

Oh! mert a világ s az emberek kegyetlenül visszaélnék hatalmukkal.

Szegény, szegény Zöldike!

Vajjon a ragyogó fény, az üdv sugaraiból nem jut majd részedre is valami!?

Vagy csak az örök megnyugvás a sirban borítja a feledés fátylát életedre, mielőtt felemeltek volna téged az elesettet!?

A jövő megmutatja. . .

Most élj. . . Élj ugyan a jelennek, de ne feledd soha a jövőt.

Mert jelened egykor a múlté lesz, s talán el is feledik az emberek és jövődben üdvödet érheted el!!!

Aigner Ferencz.

Hamis játék.

Elbeszélés.

Irtó: Hackländer F. W.

(Folytatás.)

Az irodatanácsos ur otthon volt — „az irodatanácsos ur legnagyobb szerencsésének tartja, ha szolgálhat valamiben Strammer kisasszonynak.“

E biztosítást csakhamar személyesen is ismételte, amint Fanny belépett, amit valódi courtoisie színezetével tett, mert egycseppet sem volt ama rideg hivatalnokok egyike, inkább oly ember, aki ismerte és élvezte az életet; a dalkoszoruban első tenorista, a polgári casinóban a vidéki kirándulások rendezője s titkos költői dolgozó társ is volt a városi intelligencia lapjánál.

De ne hogy Fanny kisassz. megeröltesse szeretetre méltó szemeit, hogy maga keresse ki a kérdéses adresset, azt a világ minden kicseért sem engedhette meg, a hadisarcz egy milliárdjáért sem, a mint lelkesülten kiáltotta — „engedje meg tehát — hogy nevezik azt a szerencsést, akit kegyed keres?”

„Név nem érdekel, irodatanácsos ur,” válaszolt ez édesen mosolyogva, elutasító kézmozdulattal. „Csak azt szeretném tudni, vajjon a hercegeuczában — gondolom a 14 szám alatt, lakik-e egy hölgy, akit ismerek.”

„Hercegeucza, 14 szám? Lássuk — itt van. Felülről kezdve a második emeleten az özvegy Stachelinskyné, a belle-etageban Tatschkow orosz hercegnő — a földszinten — ah! a földszinten,” ismételte az irodatanácsos ur édes mosolylyal, mialatt jobbjának összeszorított ujjaira csókot czuppantott, „lakik ő, a kincs, a gyöny, a hatyu, a csalogány: Palmer Camilla kisasszony, első énekesnőnk — egy angyal, Strammer kisasszony, arról biztosíthatom, ép úgy mint művésznő, mint, hogy is mondjam, mint magasabb nemű női lény.”

„A—a—a—ah! — S más senkisésem lakik a - házban?” kérdezte Fanny gyöngye hangon.

„Senki más, kisasszony, de elég értékes tartalom van ott, ahol ő lakik.”

Fanny keskeny ajkaiba harapott, mosolyt erőltetett, de ami úgy nézett ki, mint ama vidám indulat korcszülött leánya. Aztán mondá: „Mily rajongás ez, irodatanácsos ur!”

„Csak a művészetért, tisztelt kisasszony — kizárólag csak a művészetért, csak az aranyos éneklőmadárért, nem a ragyogó csészéért — Anubisra! — Ami másféle rajongásra vonatkozik,” itt jobbját a szívére tette, „ugy szívem mélyén más ideálokat tisztetek, de melyeknek nyugodniok kell a hamu és a parázs alatt, önmagukat emésztve, mivel —“

„Bocsássa meg most,” mondá bágyadt hangon a másik, „hogy alkalmatlankodtam önnek s fogadja leg-hálásb köszönetemet.”

„A kegyed ajtajáig való kíséret mellett, kisasszony” válaszolt az udvarias irodatanácsos — „csak is odáig, mert ott áll a küszöbön lángpallossal egy angyal, visszautasítva a hivatatlant.”

„Sem nem angyal az, irodatanácsos ur, sem lángpallost nem visel,” válaszolt Fanny keserű hangon... Kisértse meg tehát az oda behatolást, ha egyszer van egy órácskája a mama számára.”

„Mindig kisasszony, mindig van tisztelt mama asszonyosága számára egy órácskám, s kegyed számára egy örökkévalóság!”

Valóban lekísérte őt a lépcsőkön s midőn a hölgy, megkérte, hogy lépjen be egy kicsit, biztosítá, hogy lesz oly szerénytelen s bátorodik magának ezt megengedni egy pillanatra.

Madame Strammer igen barátságosan fogadta, ülésel kínálta meg a karos székeken s elterécselt vele, mialatt Fanny, éles törökkel szívében háló szobájába ment s ott kannibal örömmel fáradozott azon, hogy e különféle töröket egyenkint s jó mélyen döfje a saját

szívébe. „Hahazáruló! Már elég rossz lett volna az magában véve, hogy mélyebb barátságba ereszkedett ezzel a Werkheim báróval, de most még egy első énekesnővel is — egy angyallal mind testileg — mind szellemileg” — majdnem ezt gondolta volna, de határtalan gunyakazajt hallatott, midőn egy színházi hercegnő angyal tiszta lelkét képzelte el magában, — „A szörnyeteg! S oda egy cseppet se vonja a tudomány, mert, ha ama személy beteg volna, tudomása volna erről az irodatanácsos urnak s ha csakugyan beteg volna is, nem ígérte-e meg nekem, hogy sohasem fog ama csábító régiókban praktizálni — ama sziréneknél, a kik egy megfeszítő szerep után, amint azt nekem egy derék vasalónő mondta, barátjaikat vagy micsodáikat csak ágyban szokták fogadni? — S hozzá meg ő, kettős tulajdonságánál fogva, mint orvos és szerető!”

Ennyire jutott már gondolataiban s azzal fájdalomnak végső határáig is, ahol jótékony visszahatás állott be, mialatt amaz áruló caude cyprere emlékezett vissza s hogy mily gyakran adta már ő boszuságának és unatkozásának, sőt türelmetlenségének is a jelét, mint olyas valaki, aki csikorgó fogakkal rázza lánczait.

Légy nyugodt, dobogó szív! — — —

Ezek után mindenesetre fájdalmas jótétemény volt rá nézve, hogy anyja elé léphetett így szólva hozzá: „Ugy-e látod, mennyire igaza volt érzékeny leány szívemnek, mennyire hasonlított az a szenvedő báránnyhoz, összeborzadva minden durva érintésre!” — Mint örült ennek, midőn most a lakszobába lépett, hogy derekasan ledorongolja anyjának ellenvetéseit, de mennyire csodálkozott, midőn a mama, szokása ellenére egyáltalában semmi ellenvetést nem tett, vállvonitva elismerte, hogy itt olyas valami forog szóban, amit jól meg kell fontolni! „Mindenesetre balgaság volna,” folytatta kis szünet után, „ha a legkisebbet is észrevétnők vele, legalább nem a te szokásod szerint panaszkodással és szomorú ábrázattal.”

„Igazad van, mama!”

„Vidámnak kell magadat mutatnod.”

„Vidámnak, vidámnak!”

„Mintha mindez a legkevésbé sem érintene. S ma este nem léssz honn, ha ő jön.”

„Nem, mama?”

„Nem. Sperlebachékhoz vagyunk hiva theára.”

„Az irodatanácsos ur hugához.”

„Igen — azaz egy csésze theára ígérkeztem oda, régi barátság kedvéért s magának az irodatanácsos urnak a kérelmére, aki biztosított arról, hogy huga asszonyát, mint a többieket is, már régóta fájdalmasan érinti az, hogy minden összeköttetést megszakítottunk, azért a — nos, hogy miért, tulajdonképen nem szükséges megmondanom neked, csak ismételnem, hogy az, amit most fölcillámlani láttunk, már régóta világosan állott az egész világ szemei előtt.”

(Folyt. köv.)

T Á R C Z A.

Levelek egy szép lányhoz.

XIV.

..... jan. 9. 187.

Boszus vagyok, hogy mainapig sem felelt levelemre. Vagy igaz! Hisz ön szerelmes, édes barátnőm, ezt tudnom kellene; s az embert ilyenkor még a jó barát sem érdekli, arra sem sokat ad. Megbocsátom tehát e hanyagságát irányomban s beszéllek... szerelmeséről.

Mert valóban kíváncsi vagyok reá, milyen lehet ez a boldog halandó? Szőke-e vagy barna? (Apropos! Ön a szökét szereti, nemde?) Köpczős-e vagy karesu? Göndör-e a haja vagy sima s rövid-e vagy hosszú? Remélem, ezek a főkéllékei?!

Hanem komolyan.

Mi bilineseli önt le egy fiatal emberben s mit követel ön attól, akinek oldalán egész életét leélni akarja? Egész életét. Ügyeljen e kifejezésre, mert választásával egész életét teszi boldoggá vagy boldogtalaná. E választás az a fordulópont az ember életében, melyet leginkább meg kell latolnia. Beszéljünk csak erről.

Ugye, azt ön is tudja, hogy az ember egyedüli célja (a szellemi tökélyesbülést most érintetlenül hagyom; különben ez is csak arra megy ki!) a boldogság és megelégedés? Valóban az. Tekintsen körül, mindenütt és mindenben azt fogja tapasztalni, hogy az a nyüzsgés-mozgás, az a folytonos munkásság, melytől az egész világ pezseg, forr, egy közös célból indul ki, egy közös cél felé vezet s ez: a boldogulás. Mindenki azon fáradozik, hogy megismerje az idevezető helyes utat s föltalálja ama eszközöket, melyek e céljához való közeledést megkönnyítik és elősegítik. Mint mindenkinek, úgy önnek is kötelessége e törekvés már csak önmaga irányában is. S ön, ha akar, ha nem, törekszik is erre az emberi lélekbe oltott ösztönnél fogva; az ön s általában az önnel hasonló lányok e törekvése legfőképen annak megválasztásában nyilvánul, kire egész életüket rábizzak s ki egyedül van hivatva arra, hogy önöknek e törekvését neesak megkönnyítse, de egyáltalán fölöslegessé is tegye, egyszóval: önöket boldogítsa.

S ha e választást rosszul teszik, vége van egész életüknek, örökre szerencsétlenek, örökre boldogtalanok lesznek; az élet kétszeres súlyával nehezedik vállaikra s terbe alatt meggörnyedve kénytelenek vánszorogni egész a sirig.

Oh, Evelin, csak e választásra ügyeljen! Csak ezt tegye jól, nehogy egész életén keresztül könnyezni legyen kénytelen.

De hogyan válasszon, ugye, mikor nem tudja ama tényezőket, melyek összesen a boldogságot adják? Megmondom önnek, ha szives lesz reám figyelni.

A nő a természettől gyöngének van teremtve, szüksége van az oltalomra az élet viharaiiban; tehát leendő férjében oly támaszt kell keresnie ki erre, t. i. a szilárd oltalmazásra és megvédésre, valóban képes is legyen; ezt pedig csakis erős lelkű férfiakban fogják föltalálni. De hogyan ismerjük meg az erős lelkű, szilárd férfit? — Kérdi. Könnyen. Az erős és szilárd lélek már küzdött az étellel — hisz éppen ez tette azzá, a mi! — már ismeri annak viszonyait s tapasztalata önnállóvá, higgadtá teszi gondolkodásában és cselekvéseiben. Ez az oka, hogy mindenhez megfontolva kezd, ez adja meg neki azt a vonást, melyet komolyságnak nevezünk. Az ilyen férfi külső megjelenése tehát komoly, higgadt, az ilyen férfi tetteiben következetes, beszédében s cselekvéseiben határozott; s minthogy nem az üres szó, hanem a tett embere, többet tesz mint beszél s egyáltalában csak akkor beszél, ha kell, természetében fekvően minden ok nélküli felületességnek a kerülése. Az ilyen férfi eszerint — kibin biztosan hatalmas támaszra lelnek — komoly, kevés beszédű, határozott, következetes szemben az ugrifüles, egyremásra s cél nélkül daráló, határozatlan s rendesen következetlen egyénekkal.

Választottjának tehát először is e kélléke legyenek meg, mert ezek nélkül nem kap másat, mint egy ide-oda ingó, törekeny nádat, mely mindenre képes, csak arra nem, hogy egy védelemre szoruló nőt megvédeni, oltalmazni tudjon az élet viharaiiban s hogy olyan támaszlopa legyen annak,

kihez mindig bátran, biztosan, örömmel és büszkén hozzá simulhatni.

Hanem emellett a nőnek még másra is van szüksége; s e más a szerelem: a kizárólag, tisztán, változatlanul őt imádó s mindent érte áldozó szerelem; az a szerelem, mely titkon, észrevétlenül, némán szövi — mint a selyembogár — az üdvösség ezüstszálaít, mely titkon, észrevétlenül fonja köréje a boldogság alaknélküli gubóját; az a szerelem mely, míg egyrészt édes odaadással engedi át egész lényét a szeplőtelenül imádott nőnek s akarata mintegy az ő akaratába olvad: másrészt hallgatagon is tiszteletrekelő méltóságban emelkedik fel s észrevétlenül is fölemelő hatalmat gyakorol felette.

A nőnek oly férfi szerelmére van szüksége, kire még akkor is büszkén és tisztelettel tekinthet, midőn az a leggyöngédebb szerelem édes mámorában lábaihoz borul és kezét csokolja.

S mely férfunál található fel e szerelem?

Nagyon kevésnél. Ezt én mondom önnek, hogy nagyon kevésnél. Ma a szerelem a legtöbbször (s önöknél sines különben!) csak ideig-óráig tartó vonzalom, mely, mihelyest vágyai kielégítettnek, megszűnik vonzalom lenni s vagy hideg közönyösségre száll le, mely aztán az egész életre rideg és soha ki nem tisztuló ködréteget von, vagy hirtelen semmivé lesz s szabadulni igyekszik vonzalma előbbi tárgyától s a legtöbb esetben szabadul is. Előbbi esetben válik az élet hosszú, sirigtartó, hangtalan szenvedéssé, utóbbiban pedig kiábrándulnak, megbánják meggondolatlan lépésüket s elválnak... Vagy nem ez-e az oka, a mai napirenden levő szerencsétlen házasságoknak s elválásoknak?....

De nem is lehet csodálni! Hiszen az embernek végre szive is van s ez előbb vagy utóbb megköveteli a magáét.

Nem követeli-e hát önmaguk boldogsága, hogy az a férfi, kivel egy egész életet lesznek hivatva megfutni, ilyen szerelemmel is szeressen, ilyen szerelemmel, mely magában egyesíti aztán az előzékenység, gyöngédség, a szeretetteljes odaadás minden nemét, ki maga is boldog, ha önöket megelégedetté teheti?

Igaz, hogy ilyen férfi kevés akad, de éppen ezért kell az ilyent megbeesülniök, ha önökhöz szeretettel közeledik.

Lássá s Ernőben mind-e tulajdonságok a leg-szeretetteljesebb harmoniában egyesülnek. Ő higgadt, határozott, komoly ember, ki méltó támasz leend bármely nőnek is; ő szeret olyan szerelemmel, amilyennel ember csak szerethet. De miért fesse őt ön előtt? Hiszen ön nagyon jól ismeri őt s éppen ön mondta egyszer (emlékezzék csak reá!), hogy főképen a higgadt férfiasága s beszédes szótalansága tetszik önnek. S szerelme? Nagyon sokat kellene róla beszélnem, hogy csak tizedrészét is elmondjam annak, mit arról ön is tud. Ha hosszú időn keresztül változatlanul szeretünk valakit anélkül, hogy érzelmeink viszonzására csak halvány reményünk is volna; ha később aztán okunk is van a reményre, sőt talán remélünk is és éppen ebből bátorságot merítve, bevalljuk szívünk legszentebb vonzalmát s éppen ekkor leszünk visszautasítva könyörtelenül, éppen ekkor leszünk kinevetve, kigunyolva szívtelenül; s ha végre mindezek után azt halljuk, hogy imádoztunk, kinek szívében eddig a szerelemnek egyetlen szikrája sem volt, szeret... szeret és nem minket s ha mindezek dacára is szeretjük őt talán még lángolóbban mint eddig, a visszautasítás és lemondás szivszaggató kinjai közt: kell-e ennél lelketrázóbb bizonyíték? S én mondom önnek, hogy Ernő így van; de fölösleges mondanom, hisz ön is folyton tapasztalja.

Mért nem szereti hát őt, édes Evelin, mért? Talán mert nem bír ama szépségekkel, melyekkel gyermekes ábrándjaiban ön eszményképét felruházta? Oh, édes Evelin, a testi szépségnek (önt sem véve ki) nagyon rövid élete van itt a földön; észre se vesszük, elszáll mint a falevelek, lehull mint a rózsaszirmok... S mi marad ezek után? Zörgő galyak, hervadt virágkórók, melyek hideggel töltenek el; végünk van közöttük, ha csupán ezek szédítették el lelkünket, ha nincs meg a lélek jósága és szépsége, mely áldásos melegével fényt hintsen utainkra. Oh, a lelki szépség hiányát nem pótolhatja semmi, semmi, de ez mindent pótol; még a külsőt is megragadó fény nyel ragyogja be....

Kifáradtam, nem írhatok többet; véssé lelkébe, amiket mondtam, tegyen úgy s meglátja, boldog leend!

H I R E K

az irodalom, művészet és közművelődés teréről.

— **Protestáns hetilap** az egyház és iskola köréből, czimű lap indul meg 1879 év elején, szerkesztője s kiadó tulajdonos leend: Joó István, főmunkatársai: Tóth Sámuel és Békési Gyula. Az ügy, melynek a lap előharcosa leend, a legtiszteletreméltóbb és hogy a munkásság és tevékenység, melyet szerkesztősége ki fog fejteni, nem lesz szelmalomharcz, arról kezeskedik ama triusmiratus, melynek aegizise alatt áll.

A lapnak következő rovatjai lesznek:

a) minden szám hozni fog egyházi vagy tanügyi vezércikket;

b) ref. egyházi és ref. tanügyi mozgalmakról, egyházközségekről, egyházmegyék, s a testvér egyházkerületek köréből, rövid tudósításokat;

c) a tárczában lesznek tankönyvekről s tudományos művekről részletes bírálatok kitünő r. egyházi és tanferfiak életrajzai a r. egyház nagy czéljait előmozdító társadalmi stb. czikkek;

d) könyvészeti rovatában tan- és tudományos könyvek röviden ismertettek;

e) szemlékben hazai és külföldi egyházi és tanügyi lapokból érdekes részletek.

f) rövid közlemények napi hírek alakjában.

A lap hetenkint egyszer, szombaton 1 iven jelenik meg, a pártolás mérve szerint azonban terjedelme folyvást növekedni fog.

Előfizetési ára: (mely szerkesztőhöz Debreczen, Nagy-Péterfia 961. sz. a. intézendő postai utalványon) egy évre 6 frt, fél évre 3 frt.

Az előfizetési pénz beküldése folyó évi decz. 20-ik napjáig kéretik.

— **Kisfaludy Atala** (Szalay Károlyné) „Rajzok“ czimű munkája, mely egy kötetben jelenik meg, karácsonyra kerül ki a Franklin-társulat nyomdájából. — Előfizetési ár füzve 1 frt. 50 kr. Diszkötés 3 frt.

Ki 10 előfizetőt gyűjt, tiszteletpéldányban részesül.

Az előfizetési pénzek Kaposvárra küldendők szerző czime alatt f. évi december hó 15-ig.

— **Vihar előtt** czimű, 8—10 ivre terjedő, politikai és iránykölteményeket tartalmazó műve Csáktornyai Lajosnak 1879 februárban fog megjelenni, előfizetési ára 1 forint.

„Vihar előtt“ czimű politikai és iránykölteményekből mutatványok a „Független Hirlap“, „Nép-zászlója“, „Bolond Istók“, „Üstökös“ s egyéb lapban jelentek meg.

A t. előfizetők nevei a könyvben ki fognak nyomtatni.

Tíz előfizetőt gyűjtő egy jutalompéldányban részesül.

Az előfizetési pénzek postautalványon t. Filó Lajos urhoz (Budapest, VIII. köfaragó utca 5, sz. 7, ajtó) 1879. január hó utolsó napjáig kéretnek beküldetni.

— **A „nemzeti könyvtár“**, szerkeszti Abafi Lajos, legújabbban megjelent füzeteire fölhívjuk olvasó közönségünk figyelmét. A 8. füzet tartalma Kazinczy Ferencztől: Pályám emlékezete; — a 9. füzeté Kármán József művei; a 10. füzeté: Mikes Kelemen-től: Mulatságos uapok; a 11. füzeté: Kazinczy Ferencz költeményei; a 12. füzeté ismét Kazinczy Ferencz: Pályám emlékezete — czimű naplójának folytatása. Mindannyia irodalmunk korábbi érdekes termelvénye. Egy-egy füzet ára; 30 kr. o. é.

— **Az „Uj szépirodalmi csarnok“** regényfolyóirat, mely a „Hölgyek Lapjával“ össze függ, újévtől kezdve — hetenkint fog megjelenni 5—4 ives füzetekben színes borítékkal és így az az egyetlen hetenkint megjelenő magyar regény folyóirat, mely a legkitünőbb és legújabb külföldi regényeket hozza sikerült magyar fordításban. — Az újévet Montépin Xavérnek, Páris leggenialisabb regényírójának legújabb nagy regényével a: „Férj boszujá“ -val kezdi meg. Minden egyes füzet hetenkint pénteken küldetik szét postán, hogy vasárnapra kiki bérmentve megkaphassa azt. — Előfizetési ára az 52 füzetnek egész évre, a pénznek egyszerre beküldésével 10 frt. — részletekben beküldve, félévre 5 frt. 50 kr. — évnegyedre 2 frt. 75 kr. — A „Hölgyek Lapja“ — (szerkeszti és kiadja Milassin Vilmos; előfizetési ára egész évre 12 frt. félévre 6 frt. negyedévre 3 frt.) előfizetői azonban ezen regénycsarnokot is felette olcsó kedvezményáron rendelhetik meg; vagyis egész évre 7 frtért; — félévre 3 frt. 50 kr. — évnegyedre 1 frt. 75 krért és így egy iv regény postán bérmentve küldve nem kerül nekik többé 3 krajczárnál.

Levelezési lapon teendő megrendelésre a szerkesztőség bárkinek is készséggel küld mutatvány számot úgy a párisi képekkel kiállított „Hölgyek Lapjából“, mint a regénycsarnokból is, valamint előfizetési felhívást is s mindezt dijtalanul küldi meg bárkinek s bérmentve hogy ne kelljen senkinek láttatlanul fizetni reá elő.

Minden levél és pénz a szerkesztő-kiadó Milassin Vilmos ur czime alatt küldendő: Budapest IV. ker. Szervitater 8. sz. (Beküldetett.)

Debreczeni színház

Valóban bámulatra méltó, mennyire próbára teszi színházunk igazgatósága egynémely készakaratosan felszeg eljárása által a bérlők türelmét. F. é. december 9-én színrehozott színpadunkon Varga János legújabb eredeti(!) népszinműve: „A malom alatt.“ Színrehurcoltatott pedig azok után is, hogy a fővárosi színi és általában a műbírálat e darab fölött már határozottan pálczát tört. De különben az első próbánál: nem, — már az első olvasásnál is azon tudatra lehetett volna ébredni színházunk ügyei intézőinek, hogy e darab el fog ejtetni De a tüskön-árkon-bokron intézés mindezekre mitsem adott és az eredeti (!) népszinműnek elő kellett adatnia és — csufosan megbuknia. Meséje, — melyet, kik olvasták Eötvösnek a „Növérkek“ czimű regényét, ismerhetik

— kölcsönzött, bonyolulata erőltetett, csaknem nélkülözi a valószínűséget és előadatása?... erről jobb nem is beszélni! Avagy nem elhibázott-e mindjárt maga a szerep kiosztás? Mint juthatott Szatmári Árpád (különben jeles művésznök) az Orbán kasznár szerepéhez vagy (Ruszt) Érczy operettisták Ugróczy ábrázolásához? Vagy mondjunk-e ítéletet Pap Laura, Sánta, Sarkady, Fodor szerepléséről! Hát Szatmári Károly hol késett az éji homályban, midőn még az opera és operette személyzetének is ki kellett rukkolnia?! — Az ilyen állapotok aztán ép oly bosszantók, mint sajnosak. Hasztalan is erőlködött a derék Nyilvai Irma kölcsönvett szép népdalaival és Szabó Bandi, minden lehetőkön elkövetésével az újdonság reputációját megmenteni és az életelen előadásba életet önteni: — „A malom alatt“ halva született gyermek volt... kár volt rá vesztegetni cifra szemfedőnek — az áldott jó közönség türelmét; mert létjoga ma csak az oly népszínműnek van, mely a jelenben játszik.

Volt a héten operánk is t. i. december 10-én Mártha. Flotow eremek és örökbecsű műve előadásával a közönség teljesen meg lehetett elégedve. Mándokyné a legnagyobb könnyedséggel és benső hévvel énekelte parthieját. Kocsis Irma szép, erőteljes hangja különösen a terczettek és quartettekben emelkedett ki. Ruszt sokat meglehetősen énekel, de rosszul játszott, Török énekéről is bizonyos elismeréssel, de helyenkint mozdulatlan merevségéről sőt teljes játékhányáról kell megemlékeznünk. Különös dicséretet érdemelnek a károk és a zenekar.

December 11-én sokoldalú és mindig talpraesett Szatmári Árpádunk jutalomjátéka folyt le telt ház előtt. A jeles komikust, ki ez alkalomra, magasb ambícióval drámai szerepet választott — megjelenésekor perczekig tartó taps üdvözölte. Adatott Raymondtól „A havasi rémkirály!“ Sejtjük, hogy e választásnál különösen a karzat vettetett mérlegbe. No de hát jól volt ez úgy, mert maga az előadás is jól folyt — leszámítva, hogy olykor a machinák — makranczoskodtak. Megemlítendő, hogy a Mándokyné, Nyilvai Irma, Kocsis Irma és Lásznyné által a jutalmazandó iránti kedvezésből énekelni négyes dalait az egész ház tapsaira megújrázták. Sok számos ily jutalomjátékot kívánunk, derék Szatmárinknak!

Helyi tárogató.

— **Hymen.** Körösszeghi és Adorjáni gróf Csáky Ágoston, Szepes megye örökös főispánja és Szepesföld örökös ura, örömmel jelenti fiának gróf Csáky Vidor es. kir. tartalékbeli hadnagynak Normann-Ehrenfels Anna grófnővel, gróf Normann-Ehrenfels Szilárd es. kir. szolg. kiv. lovassági kapitány és Normann-Ehrenfels Marianna grófnő szül. Hillebrand-Prandau bárónő leányával f. 1878. évi október hó 12-én a valpói várkastélyban történt egybekelését.

— **Zalabéri Horváth János** tábornok ur, ki a orsz. államlótenyésztés ügyének élén áll. városunkba érkezett a városunk lóállományát megsemmítéssel fenyegető az u. n. idegbénaság lókor elleni intézkedések megtételére. A tábornokot a város vendégéül tiszteli. Legyen üdvözölve részünkről is.

— **Ama zártkörű tánczestélyeknek**, melyeket a nőtlen urak, a helyb. cs. k. helyőrség és a m. k. honvédség tisztjei ezen túl minden pénteki napokon rendezni szándékoznak — elseje ma tartatik meg a „Koronához“ címzett szálloda nagy termében. Kezdődik hét és fél órakor. Üdvözöljük ez eszmét, mint a mely városunk központtól futó társas köreinek közelebb hozását célozza.

— **Értesítés.** A zenede házi hangversenyei, folyó 1878-ik évi december hó 8-kán ismét megkezdettek és december 22-kén 1879 január 5-kén, január 19-én, február 2-án, február 16-kán, martius 2-kán, martius 16-kán, mártius 30-án, april 14-én, april 27-kén és május 11-én, minden második vasárnapján folytatatni fognak.

— Az előadások a fentebbi napokon délután pontban $\frac{1}{2}$ 5 órakor kezdetnek meg és legfeljebb $\frac{1}{2}$ 7 óráig tartandnak.

Tisztelettel kéretnek ennélfogva, városunk és vidékünk mindazon zenetehetségei és műkedvelői, kik dal- vagy zenedarabok, magán vagy együttes előadásával, vagy szavalattal a házi hangversenyeken közreműködni készek; ebeli határozatukat a választott darab címével együtt, a fent jelzett napokon délelőtt — a hangverseny sorozatának helyes berendezhetése végett, a zenede igazgatóságának tudomására juttatni méltóztassanak.

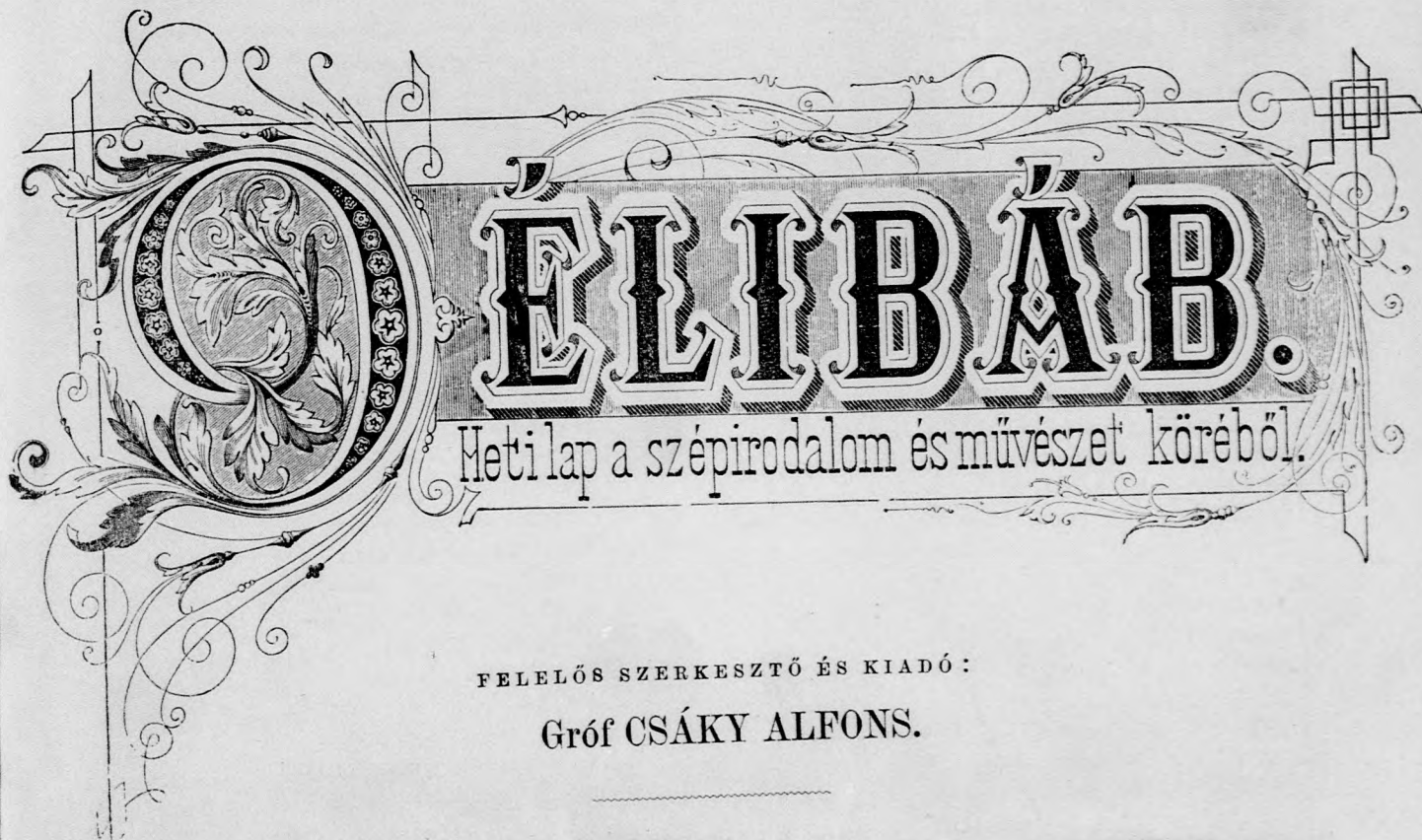
Egyszersmind felkérjük minden közreműködni óhajtó zenetehetség és műkedvelő, hogy ha nyomtatott kérelem-levelet mint meghívót nem kapott volna is; azt ne vegye az illető rosz néven, hanem legyen meggyőződve, hogy közreműködése a fentebbi napok bármelyiken is legnagyobb köszönettel fog fogadtatni.

Debreczen, december 13-kán 1878.

A debreczeni zenede igazgatósága.

TARTALOM: 1. Bálteremben. (költ.) Rudnyánszky Gyula — 2. Végzetes sakjátszma. — Elbeszélés. — Irta: Hamar László. — 3. A nők a műveltség és jogtörténetben. Scossa Dezső. — 4. Mutatványul a dalokból. Csáktornyai Lajos. — 5. A teljes koldogságról. X. — 6. Modern családok Wühl Jákó. — 7. Zöldike. Aigner Ferencz. — 8. Hamis játék. Hackländer. ford. Aradi József. — 7. Tárca: Levelek egy szép leányhoz. — 8. Hírek az irodalom, művészet és közművelődés teréről. — 9. Debreczeni színház. — 10. Helyi tárogató.

BORITÉK: Heti naptár. Saktalány. Számrejtvény. — Helyesen megfejtők nevei. Szerkesztői üzenet. Vegyes. Kiadói üzenet.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ:

Gróf CSÁKY ALFONS.

Megjelen minden pénteken.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	6 frt.
Fél évre	3 frt.
Negyed évre	1 frt. 50 kr.

A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz küldendők.

Szerkesztői iroda és kiadó-hivatal: Varga-utca 2256.

Hirdetéseket lapunk számára elfogad HAASENSTEIN és VOGLER hirdetési irodája Budapesten és Bécsben, valamint GOLDBERGER V. Budapesten és kiadóhivatalunk.

DEBRECZEN,

NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDAJÁBAN.

1878.

HETI NAPTÁR.

December.

Havi és heti nap	Katholikus naptár	Protestáns naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	NAP		HOKO	
					kel. o. p.	nyug. o. p.	kel. o. p.	nyug. o. p.
14 Szombat	Nikáz Spiripion	Angellus	2 Habakuk	18 Sab. Vaj.	7 43 4	8	913	1050
15 Vasárn.	Ireneus pk.	Valerián	3 Sophon.	19	7 44 4	8	1030	1110
16 Hétfő	Etelka	Ananias	4 Borbála	20 Esőért. köny.	7 44 4	8	1148	1130
17 Kedd	Lázár	Lázár	5 Szabbasz	21 Ünn. Gar. h.	7 45 4	8	regg. 1149	
18 Szerda	Graczián Kántor	Kegyés	6 Miklós	22 Dán	7 45 4	8	057	este
19 Csütört.	Nemesius	Nemtő	7 Ambrus	23	7 46 4	9	228	037
20 Péntek	Theofil, Ammon	Amon	8 Patáp.	24 Dániel	7 46 4	9	352	15

SAKTALÁNY.

Spuller János-tól.

(Lóugrás szerént megfejtendő.)

nan	retsz	ne	vá	hisz	Ne	ha	már
rad	lás	on	föl	ved	a	ma	ved
sze	is	is	ott	Te	kem	i	si
percz	ma	ki	ne	ten	sem	oh	al
mert	nem	De	kem	nyng	tom	rom	van
tesz	De	tom	áll	lesz	ve	sir	csal
Már	szo	lé	bu	lány	ru	Itt	ba
em	le	ka	mo	led	majd	fa	a

SZÁMREJTVÉNY.

Gyöngyikétől.

- 20, 10, 22, 4. Ma is csak azt emlegeti —
A költő, bár nem pengoti!
- 7, 19, 21, Oh nem csak állat, hordja ember is, —
Hordotta már Szapáry Péter is.
- 17, 2, 9, 16. 8. Etől irtóznak oly sokan,
Pedig mindig áldása van.
- 1, 13, 11. Önzetlenül szeretni,
But, terhet elviselni,
Csakhogy ez felviruljon:
Oh bár mindenki tudjon!
- 18, 6, 10. Fölszáll az égbe s vissza mint
Áldás jön hozzánk megint.
- 15, 5, 14, 3. Petőfinek is volt ilyen
S a ludnak is van rendesen.
- 12, 21, 9. Ennek hullám a hazája,
Hallgatás a tudománya.
- 1—22. Beh sokan megfogadják egymásnak,
Ma egyiknek, holnap ismét másiknak;
Sok van aki mondja, kevés ki megtartja, —
Pedig ez a tiszta szívet boldogítja!

Megfejtési határ idő december 20.

A „Déliab“ 48-ik számában közölt sak-talány értelménye a következő:

Csillag lenni fön az égen,
Tündökölni épen, szépen,
Soha alá nem hullani
Örök fényvel sugározni!
Rózsa lenni, szende rózsa,
Sugár s harmat közt virulva.
Kellemesen illatozva;
És soha nem hervadozva!
Szikla lenni, bérczi szikla:
Öröm hangot zengni vissza.
Óh! be kár, hogy nem így van!

A számrejtvény, „A szép Cornélia,“ A betűtalányok pedig, „Orángutáng“, „Történelem“, „Többet észszel mint erővel,“ — Helyesen a következő t. előfizetőink fejtették meg: Bérczy Ilona, Buday Vilma, Vecsey Margit, Némét Jolán, Sárossy Berta, Fekete Rózsa, Kis Albert, Nagy István Hevessy Ernő, Várkövi Irén, Erdélyi Gyula, Szirmay Evélin, Kádas István, Bap György, Tóth Ferencz, Szellény Emma.

A szerkesztő üzenetei.

P. E. „A temetőben őszszel“ nem használható.

M. Gy. Budapest — a küldött tárczát egyrészt javítani kell — másrészt hogy oly hosszadalmas ne legyen sokat belőle kibagyni, csak alkalmilag jöhet; a vers nem üti meg a mértéket.

Sz. K. Budapest. A pályamunkák az illető bizottságnak bírálás végett kiadattak — s mihelyest azok munkálataikat bevégzik az eredmény közöltetni fog.

Anonymus. Köszönet; — most verset kérnék.

Iritz. O. Budapest. Nemsokára, a kívánt számokat elküldtem, egyuttal kérem küldeményeit kellő posta bélyeggel ellátni, hogy ne kellessen midig büntetést fizetnünk.

V. S. E. Legközelebb.

E. S. E. Gyöngyikísérletek.

W. I. Budapest. Az egyikét azonnal a másikat — jövőre hozzuk.

V e g y e s.

— A szakács-művészet hősei. A művészek mindig különbözök s nem igen szeretnek a mindennapi emberek ösvényén járni. Ezt ép úgy elmondhatni azon urakról, kik a nyárssal remekelnek, mint azokról, kik az ecsetet vagy vésőt kezelik. Jusson csak eszünkbe a híres Vatel. — Condé e főszakácsa saját kardjával döfte át magát, nem tűrhette meg becsületén a foltot, hogy midőn XIV. Lajos az öreg tábornagyot Chantilly kastélyában meglátogatta, első nap nem volt elég a peccsenye az egész asztal számára, s második nap hiányzott a hal. — Vatel korának és művészetének büszkesége, ily gyalázatot tul nem élhet! — „Hisz azon ember, a ki királyát és kíséretét nem tudja illően megisztetni, nem érdemes, hogy tovább éljen!“

Soubise herceg — a ki maga is egy róla nevezett szász föltalálója, mely őt hallhatatlanabbá tette, mint harci érdemei, — oly szerencsés volt, hogy szakácsa a legnevezetesebbek egyike volt. Persze, hogy a takarékoság nem tartozott ez érdemes férfiú gyengéi közé. Egyszer a herceg fényes ebédet akart adni s fölkérte Bertrand urat, így hívták a jeles férfiút, — készítsen étlapot s körülbelül jegyezze föl, mire lesz szükség, mert Soubise hercegnek nagyon érdekében állt, hogy, mint napjainkban némely pénzügyminiszternek, legalább mutassa, mennyire igyekszik jó gazda lenni. A szakács költségvetése nem szenvedett e jesuitikus hibában s ugyancsak bőven volt fölszámlálva minden. — A legelső pont mindjárt ez volt: „Ötven sonka“ — Micsoda? Ötven sonka! — riadt föl a herceg. Az isten szerelméért? mi a menkünek ez? Önnek az esze is forog, Bertrand, nemcsak a nyárssa. Talán bizony az egész rajnai hadsereget meg akarja vendé-
gelni?

Bertrand lenézőleg mosolygott. — Nem kegyelmes uram. Az asztalon csak egy sonka fog megjelenni: a többi csak a garnirozásokra kell, entre mets— imhez, salátáimhoz . . .

— Bertrand, ön egészen kipusztít! Ez nem megy. Erre aztán a Bertrand ur vére is fölfort.

— Uram, — viszonzá ingerülten, — ön nem ért engemet, nem ért a mi művészetünkhöz s nem ismeri annak kellékeit. Ha parancsolja, azt az ötven sonkát, a mi oly nagy aggodalomba ejti, úgy föloszthatom, hogy lelkemre mondom, az egész belefér egy üvegbe, mely nem lesz nagyobb, mint a hüvelykujjam. A szelleműs férfiú tökéletesen leverte a herceget, s az ötven sonkát meg kellett venni.

Az öreg Wellington herceg is szeretett jól ebédelni; hiszen fiatal korában dandy, kéjencz, és bonvivant volt. — Lord Seafordnak abban az időben kitűnő francia szakácsa volt, monsieur Félix, hanem a lord drágálotta a maga jövedelméhez mérve, és átengedte Wellington hercegnek. Nehány hónap mulva a lord egyik barátja észreveszi, hogy megint a Felix remekelése disziték a lord asztalát.

— A herceg szakácsa készítette ma önnek ezt az ebédet? — kérdezi a jó barát.

— Nem a hercege, hanem az enyém, — viszonzá Seaford lord. Felix nincs már a hercegnél. A szegény fiú könyezve jött hozzám vissza s kért fogadjam vissza, ha kevesebb bérrel is, mert a hercegnél nem bírja kiállni. „Talán rosszul bánt önnel a herceg?“ — kérdeztem tőle. „Ah nem mylord, — felelé rá — a herceg a legjobb uraság a világon, hanem én elkészítem neki az ebédjét, úgy hogy Ude meg Frankotteli megpukkadnának irigységökben, s még csak egy szót sem szól rá. No jó. Csinálatok neki ebédet egy piszkos bamba szakácsnéval, s arra sem szól egy szót se. Ezt nem állhatam ki mylord.“

— Egy ember, a ki esze után él. Mister Peacock yankee a szó teljes értelmében. Ur, nem dolgozik semmit s még is él, mint hal a vízben. Ő esze után él, de ne gondolja valaki, hogy talán irodalommal foglalkozik vagy ügyvéd vagy doktor. Oh nem! Ő mikor meg van szorulva egygenie-streich-hol kivágja magát, pénzt szerez s él gond nélkül tovább, ezt nevezi ő ész után élni. Hazája Amerika. melynek férfiai úgy, mint hazájuk igen hamar átesnek a kezdeményezés korán s mindjárt a nagy világba lépnek s ott emberek lesznek. — De hát lássuk először Mr Peacock-ot s azután, hogy él esze után.

A kedves mister Now-York egyik indóházának várótermében ül a kandalló mellett három széken s kedélyesen bocsátgatja bagoját a vidoran pattogó tűz közé. Öltözete hatalmas angol plaid szövetből készült a mely hasonlón a debreczeni czivis ruhájához télen meleg, nyáron hűs. Lábaik, melyeket külön egy egy székre helyezett, míg testét egy harmadikra félig ülő félig fekvő helyzetben nyújtóztatja — tripla talpu topánok borítják, hihetőleg valami megstrikezett lábtyűművész valamikor volt áldozatai Fején könnyű skót sika düledez s szeméit czvikker segíti a tovább látásra. Ily kényelmes helyzetben várja az első csemetét, mire röktön feltápáskodik s a tolakodó tömegben utat tör magának. — Menjük ntána s kísérjük figyelemmel, mert most készül valamire, minthogy jegyet nem vett s így jelenleg oly helyzetben van, hogy esze után éljen.

A mister csakhamar elhelyezkedik egy coupéban s egy, fogai közt elmorgott „Goddam“-mal kidüleszkedik a coupe ablakán s onnét néz a tolakodókra. Hanem majd el is feledük megjegyezni, a coupéba léptekor sapkáját czilinderrel cserélte fel, hogy miért, majd meg látjuk később.

Lassanként utolsó csemetnek s a vonat megindul, de a mister azért még mindig az ablakot támasztja, nem igen törődve azzal, hogy ez által utasi collegáinak nem a legbájosabb kilátást engedi; — az ő számára nincs senki a világon csak a kit baleknek foghat, őt nem gezeniroza senki s ezt kívánja viszont ő is a világtól.

A coupé jócskán megtelt s az utazók jegyeiket kalapjuk mellé tűzik, hogy a konduktor csak a kalapot

nézze sorba s már tudhassa, hogy ki hová megy? Ez is egyik szép találmánya az amerikai munkakímélés rendszerének. Lassanként szunyokálni vagy szivarozni kezd az érdemduz társaság, de egy drága szót nem szólnának egymáshoz. — Valóságos siketnéma intézet. Ez alatt megérkezik a konduktor és sorra vizsgálja a csilindereket. Minden rendben van a mistert kivéve, de ő, ugy látszik, nem igen vette észre (vagy nem akarta) a jegyszédést s tovább folytatja tájismereti vizsgálódásait. Ah, de a conductor is jóféle angol amerikai vér s a phlegmából ő neki is jutott egy jó adag. Egész gentelmenhez illő hangon szól a misterhez:

— Uram kérem jegyét!

Semmi felelet. A táj igen elragadó lehet, mert a mister háromszor ismételt felszólításra sem hajlandó magát kizavartatni sodrából egy haszontalan vasuti jegy miatt.

— Mister a jegyét! kiált most a konduktor s egy csinos oldalboxxal figyelmezteti a természetvizsgálót, hogy egy percze szakítsa félbe multságát.

Mister Peacgok, mint felbőszült tigris fordul meg, a mi közben fejét kiszámított ügyességgel az ablakpárhoz üti s mi természetesebb, a csilinder lefordul feje föl s messze hátra marad.

— Uram, gentelmenhez illő dolog ez? ki ön? mit akar?

— Goddam! Csak látja mister, hogy a konduktor vagyok s jegyét akarom.

— Sopristi. Én meg a kalapomat akarom, azon volt a jegyem is. Azt csak be fogja látni, hogy ön verte le a fejéről?

S hogy a megrémitett konduktor még inkább belássa bűnös voltát, kezét ökölre szoritva a szerencsétlen orra elé tartá.

A kalapomat akarom, tudja! Folytatá most a mister, felbátorodva a konduktor ijedelmén.

— De a vonatot nem állíthatjuk meg.

— Goddam, az az ön dolga, de én a kalapomat akarom, vagy...

Az a vagy újra kezeinek gestikulációjával lett kifejezve.

— De mister, elégedjek meg, ha megtérite kalapját s elveszett jegyét.

— Mit kér kalapjáért?

A mister elérte czélját s némi kitérések után hogy ő inkább saját kalapját szeretné, még is capacitálatni hagyta magát.

— Na Isten neki, fizessen 6 dollárt s azután quittek vagyunk. — Engem pedig elvisz a legközelebbi állomásig a meddig jegyem is szólott:

Igy utazott mister Peacgok ingyen, vagyis az eszének árán s így szerzett pénzt is.

Az utasok hidegvérrel nézték a scénát s annak végeztével lassu moraj hallatszott.

Inded very curius.

Tudták, hogy a misternek nincs igaza, de tisztelték benne az eszélyességet!

— **Egy vad leány.** A trencsénmegyei Szücs község közelében az erdő sűrűjében favágók egy sajátságos lényre bukkantak, melyről nem tudták, állat-e ember-e?! Midőn közelebb mentek hozzá, fölismerték, hogy ez egy teljesen elvadult leány; teste egészen borítva van szőrrel s beszéd helyett érthetlen hangokat ad. Semmi bizonyost nem lehet tudni, hogyan s mikor jutott e leány a vadonba, annyi bizonyos, hogy több évet kellett itt töltenie egyedül, csupán csak a vadállatok társaságában, s hogy eddig rá nem találtak, annak oka az, hogy a hely hol tartózkodott, alig járható és áthatolható bozót. Egy sziklahasadék volt lakása, élleme pedig makk, vadgyümölcs, madarak és gyökerek. Azt mondják a falubeliek, hogy sok év előtt még mint gyermek, eltűnt egy leányka a faluból, büntetés elől menekülve, s hogy ez eltűnt leány ő. De e föltevés valószínűtlen, mert akkor a beszédet nem felejthette volna el, arról pedig szó sincs, hogy 8-10 éves korában a vadállatok életmódját megszokhatta volna. Most a trencsényi kórházban őrzik és ápolják.

— **A csángó magyarok** betelepítése ügyében Forrofalváról (Moldvából) a napokban egy fekete zekés atyafi érkezett a fővárosba, Csete Pálnak hívják — s mint az „Egyetértés“ mondja — falubelei azzal a megbizással küldék a magyarok fővárosába, hogy végre bizonyos hirt vigyen hazatelepítettésökről. A moldvai orosz invázió alkalmával, nagyban el volt terjedve az a hír, hogy haza telepítettésük minél előbb megtörténik, s moldvai atyánkfiai ugy várták a szabadítókat Nyugat felől, mint a zsidók a messiást. A csángók közt tudvalevőleg számos vagyonos, birtokos gazda van; ezek az áttelepítésnek még nem rég is nem nagy barátai voltak; — a mi különben igen természetes, minthogy biztos vagyonát bizonytalan kilátásért senki sem hajlandó oda hagyni. A muszka invázió azonban oly szenvedéseket mert kivétel nélkül valamennyiökre, hogy akkori-ban édes örömet eljöttek volna akarhová a muszka elől. Fiaikat az oláh kormány mind elvitette katonának; ezek ott harczoltak Plevna alatt a török ellen, háromszor volt náluk sorozás egy esztendőben, azonkívül hajtották őket megszámlálhatatlan mértföldre fuvarba, melyért soha senki meg nem fizetett. A háboru alatt számos, azelőtt jómódu gazda tönkre ment köztük s a lefolyt két év szomorú lesz náluk sokáig. Most miután némileg lecsendesedett a világ, végre bizonyost akarnak tudni sorsuk felül, s mint ide küldött „követjük“ mondja: ha a magyarok csakugyan szándékoznak sorsukon segíteni, most cseréljék ki őket. A csángók ugyanis ugy képzelik a telepítést, hogy innét ugyanannyi oláh megy helyükbe, a kiknek falvait aztán ők foglalják el. Csete Pál már három nap óta van Budapesten.